

V Bruselu dne 20.5.2020
COM(2020) 543 final

ZPRÁVA KOMISE

Česko

Zpráva vypracovaná v souladu s čl. 126 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie

ZPRÁVA KOMISE

Česko

Zpráva vypracovaná v souladu s čl. 126 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie

1. ÚVOD

Dne 20. března 2020 přijala Komise sdělení o aktivaci obecné únikové doložky Paktu o stabilitě a růstu. Tato doložka stanovená v čl. 5 odst. 1, čl. 6 odst. 3, čl. 9 odst. 1 a čl. 10 odst. 3 nařízení (ES) č. 1466/97 a v čl. 3 odst. 5 a čl. 5 odst. 2 nařízení (ES) č. 1467/97 usnadňuje koordinaci rozpočtových politik v dobách závažného hospodářského útlumu. Komise ve svém sdělení Radě předestřela svůj názor, že vzhledem k očekávanému závažnému hospodářskému útlumu v důsledku rozšíření onemocnění COVID-19 připouští stávající podmínky aktivaci doložky. Hodnocení Komise odsouhlasili dne 23. března 2020 ministři financí členských států. Aktivace obecné únikové doložky umožňuje dočasně se odchýlit od postupu korekce k dosažení střednědobého rozpočtového cíle, pokud to neohrozí udržitelnost veřejných financí ve střednědobém horizontu. Pokud jde o nápravnou složku, může Rada na doporučení Komise rovněž rozhodnout o přijetí revidované fiskální trajektorie. Obecná úniková doložka nicméně nepozastavuje postupy v rámci Paktu o stabilitě a růstu. Členským státům dovoluje odchýlit se od rozpočtových požadavků, které by se uplatňovaly za normálních okolností, a Komisi a Radě umožňuje provádět v rámci paktu nezbytná opatření pro koordinaci politik.

Údaje oznámené českými orgány dne 31. března 2020 a následně potvrzené Eurostatem¹ ukazují, že v roce 2019 dosáhl přebytek veřejných financí v Česku 0,3 % HDP, zatímco hrubý veřejný dluh činil 30,8 % HDP. Podle konvergenčního programu z roku 2020 plánuje Česko v roce 2020 schodek ve výši 5,1 % HDP a dluh ve výši 37 % HDP.

Plánovaný schodek na rok 2020 dokazuje zjevnou existenci nadměrného schodku, jak je stanoven v Paktu o stabilitě a růstu.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem proto Komise vypracovala tuto zprávu, v níž analyzuje, jak Česko plní kritérium schodku stanovené ve Smlouvě. Kritérium dluhu lze považovat za splněné, jelikož míra zadlužení je v roce 2019 nižší než referenční hodnota 60 % HDP stanovená ve Smlouvě. Zpráva bere v úvahu všechny rozhodující faktory a věnuje náležitou pozornost velkému hospodářskému otřesu v důsledku pandemie COVID-19.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fe7-a07764b0369f>

Tabulka 1. Schodek veřejných financí a veřejný dluh (v % HDP)

		2016	2017	2018	2019	2020 KOM	2021 KOM
Kritérium schodku	Saldo veřejných financí	+0,7	+1,5	+0,9	+0,3	-6,7	-4,0
Kritérium dluhu	Hrubý veřejný dluh	36,8	34,7	32,6	30,8	38,7	39,9

Zdroj: Eurostat, prognóza Komise z jara 2020.

2. KRITÉRIUM SCHODKU

Podle konvergenčního programu z roku 2020 plánuje Česko v tomto roce schodek veřejných financí ve výši 5,1 % HDP; překročí tedy referenční hodnotu 3 % HDP stanovenou ve Smlouvě a nebude blízko ní.

Plánované překročení referenční hodnoty v roce 2020 je výjimečné, neboť vyplývá ze závažného hospodářského útlumu. Prognóza Komise z jara 2020 s ohledem na dopad pandemie COVID-19 předpokládá v roce 2020 pokles reálného HDP o 6,2 %.

Plánované překročení referenční hodnoty není dočasné, neboť podle prognózy Komise z jara 2020 zůstane schodek veřejných financí nad úrovní 3 % HDP i v roce 2021.

Stručně řečeno, plánovaný schodek v roce 2020 je nad referenční hodnotou 3 % HDP stanovenou ve Smlouvě a není blízko ní. Plánované překročení je podle vymezení ve Smlouvě a Paktu o stabilitě a růstu považováno za výjimečné, avšak nikoli dočasné. Tato analýza tedy naznačuje, že kritérium dluhu pro účely Smlouvy a nařízení (ES) č. 1467/97 zjevně není splněno.

3. ROZHODUJÍCÍ FAKTORY

V čl. 126 odst. 3 Smlouvy se stanoví, že nesplňuje-li členský stát požadavky podle jednoho nebo žádného z těchto kritérií, Komise vypracuje zprávu. Uvedená zpráva rovněž „přihlédne k tomu, zda schodek veřejných financí překračuje veřejné investiční výdaje, jakož i ke všem dalším rozhodujícím faktorům včetně střednědobé hospodářské a rozpočtové pozice členského státu“.

Tyto faktory jsou dále upřesněny v čl. 2 odst. 3 nařízení (ES) č. 1467/97, který rovněž stanoví, že je třeba věnovat patřičnou pozornost „všem ostatním faktorům, které jsou podle názoru dotčeného členského státu rozhodující pro celkové posouzení souladu s kritérii schodku a dluhu a které členský stát sdělil Radě a Komisi“.

V současné situaci je dalším klíčovým faktorem, který je třeba vzít v roce 2020 v úvahu, hospodářský dopad pandemie COVID-19, která velmi výrazně ovlivňuje rozpočtovou situaci a vede k vysoce nejistému výhledu. Pandemie rovněž vedla k aktivaci obecné únikové doložky.

3.1 Pandemie COVID-19

Pandemie COVID-19 zapříčinila velký hospodářský otřes, který má v celé Evropské unii výrazný negativní dopad. Důsledky pro růst HDP budou záviset na době trvání pandemie i na

tom, jaká opatření budou přijata na úrovni jednotlivých členských států a na evropské i celosvětové úrovni ke zpomalení jejího šíření, ochraně výrobních kapacit a podpoře agregátní poptávky. Členské státy již přijaly nebo právě přijímají rozpočtová opatření ke zvýšení kapacity systémů zdravotní péče a k poskytování pomoci obzvláště zasaženým jednotlivcům a odvětvím. Byla rovněž přijata významná opatření na podporu likvidity a další záruky. Na základě podrobnějších informací posoudí příslušné statistické úřady, zda mají tato opatření bezprostřední dopad na saldo veřejných financí, či nikoli. Tato opatření přispějí spolu s poklesem ekonomické aktivity k podstatně vyššímu schodku veřejných financí a vyššímu zadlužení.

3.2 Střednědobá hospodářská situace

Pandemie COVID-19 v roce 2020 českou ekonomiku silně zasáhne. Jelikož došlo k poklesu vnější poptávky a k narušení hospodářské činnosti kvůli omezení volného pohybu osob, očekává se podle prognózy Komise z jara 2020 v tomto roce snížení HDP o 6,2 %. Investice se pravděpodobně prudce sníží kvůli narušení hodnotových řetězců, rostoucí nejistotě a nedostatku pracovních sil během období omezení volného pohybu osob. Vzhledem ke struktuře českého vývozu bude silně zasažen též obchod. Při posuzování, jak Česko v roce 2020 plní kritérium schodku, se jedná o zmírňující faktor. V roce 2021 se očekává postupné oživení a ekonomika by měla růst 5% tempem, avšak zůstane pod úrovní roku 2019. Vzestup bude pravděpodobně poháněn zejména zvýšením soukromé spotřeby a investic. Očekává se rovněž dopad na nezaměstnanost, která v roce 2020 vzroste zhruba na 5 %, ale její nárůst by měl být zmírněn opatřeními vlády, již dříve napjatým trhem práce a nízkým podílem smluv na dobu určitou. Ohledně krátkodobého makroekonomického výhledu panuje nicméně značná nejistota.

3.3 Střednědobá rozpočtová situace

Na základě výsledných údajů o plnění rozpočtu a prognózy Komise z jara 2020 plnilo Česko v roce 2019 svůj střednědobý rozpočtový cíl.

Po vypuknutí pandemie bylo nutné revidovat státní rozpočet na rok 2020 na schodek ve výši 5,5 % HDP. Konvergenční program z roku 2020 obsahuje informace o podstatných opatřeních ke zvládnutí pandemie a na podporu hospodářství. Podle příslušných orgánů činila celková částka přímé fiskální podpory hospodářství do 22. dubna 2020 přibližně 4 % HDP, z čehož 2,2 % HDP tvořily výdaje. Tato opatření doplní dříve schválený nárůst mezd ve veřejném sektoru, důchodů a dalších sociálních dávek. Byla rovněž projednávána některá nová opatření, která mohou mít na státní rozpočet další dopad. Celkově se podle konvergenčního programu v roce 2020 očekává schodek ve výši 5,1 % HDP.

V roce 2021 se podle konvergenčního programu očekává snížení schodku na 4,1 % HDP. Oživení daňových příjmů bude podle očekávání skromné, zatímco běžné výdaje budou dále růst. Parlament nedávno bez předchozí konzultace s Národní rozpočtovou radou urychlil legislativní změnu zákona o pravidlech fiskální odpovědnosti, aby vytvořil prostor pro opatření potřebná pro oživení po pandemii COVID-19. Novelizací byl především zvýšen maximální strukturální schodek pro rok 2021 z 1 % na 4 % HDP, čímž je překročen střednědobý cíl pro strukturální schodek ve výši 0,75 %, a pro období mezi roky 2022 a 2027 byla stanovena postupná korekce s konsolidací alespoň 0,5 procentního bodu HDP ročně.

3.4 Další faktory, na něž členský stát poukázal

Dne 11. května 2020 zaslaly české orgány v souladu s čl. 2 odst. 3 nařízení (ES) č. 1467/97 dopis, v němž uvedly rozhodující faktory. Hlavní faktory, které tyto orgány sdělily, již v zásadě pokrývá analýza obsažená v předchozích oddílech.

4. ZÁVĚRY

Podle konvergenčního programu plánuje Česko v roce 2020 schodek veřejných financí ve výši 5,1 % HDP, tedy nad referenční hodnotou 3 % HDP stanovenou ve Smlouvě a nikoli blízko ní. Plánované překročení referenční hodnoty je považováno za výjimečné, nikoli však dočasné.

V souladu se Smlouvou a Paktem o stabilitě a růstu byly v této zprávě rovněž posouzeny rozhodující faktory.

Celkově vzhledem k tomu, že plánovaný schodek je značně nad 3 % HDP a překročení není dočasné, a s ohledem na všechny rozhodující faktory z analýzy vyplývá, že kritérium schodku stanovené ve Smlouvě a v nařízení (ES) č. 1467/97 není splněno.